

Užduočių bankas

5–6 klasės Vytautė Žilinskaitė „Robotas ir peteliškė“

Medžiagos naudojimo tikslingumas: Ugdyti mokinių gebėjimą išvelgti į teksto detales, mokėti jį analizuoti bei ugdyti kūrybiškumą.

1. Užduotis: Perskaitykite V. Žilinskaitės „Robotas ir peteliškė“ ir atsakykite į klausimus.

V. Žilinskaitė Robotas ir peteliškė

<...> Ir vėl atslinkdavo naktis, ir viskas būtų ėję savo įprasta vaga, jei pro langą kartą nebūtų įskridusi naktinė peteliškė. Ją pritraukė oranžinis akies švytėjimas tamsoje ji švietė skaisčiau nei dieną. Peteliškė nutūpė robotui ant skruosto ir sparneliu švelniai perbraukė per stiklinę akį. Tada nusivylusi tarė:

Kokia šalta liepsnelė!

„Čia ne liepsnelė, o mano akis!“ – norėjo atkirsti neišmanėlei robotas, tačiau jis mokėjo ištarti robotas, tačiau jis mokėjo ištarti tik atsakymą Nr. 1:

– Mano vardas Dondonas.

– Taip? – pradžiugo peteliškė, kad toks didelis ir galingas padaras leidžiasi su ja į kalbas. – O aš naktinė plaštakė, ir vadina mane Strėlinuke.

– Mano gimtinė laboratorija, – atsakė robotas tai, ką sugebėjo sakyti.

– Laboratorija... Tai turbūt kokia nepaprasta šalis, – stebėdamasi pakraipė ilgą ūselį Strėlinukė. – O aš gimiau ant žydinčio kaštono. Ar matei kada žydint kaštoną?

– Aš dabar atsakinėju į labai negudrius klausimus, – išrėžė robotas atsakymą Nr.3 ir pašaipiai nusikvatojo: – Cha cha cha!

Naktinukė taip susigėdo, kad net jos sparneliai nuknebo ir apsiblausė.

– Atleisk man, – atsiprašomai sukuždėjo ji. – Aš iš tikro labai negudri. Tik užvakar išsiritau iš kokono, ir man dar niekas nieko nepaaiškino. Mane tik pamokė, kaip slėptis nuo piktų naktinių paukščių, o ypač nuo šikšnosparnio. Dondonas patylėjo ir tada tarė:

– Labiausiai mėgstu mašininę alyvą, o labiausiai nemėgstu grietininių ledų su abrikosų uogiene.

– O aš, – guviai atitarė Strėlinukė, – aš labiausiai mėgstu krimsti medžio lapą. O mašininės alyvos kaip gyva nesu ragavusi... O gal ir tu norėtum paragauti kaštono lapo? Tuo pat atneščiau skiautelę...

„Gal ir ne pro šalį būtų paragavus“, – norėjo pasakyti Dondonas, tačiau jam išsiveržė gatavas atsakymas Nr. 5:

– Robotų ateitis turi plačiausias perspektyvas!

Strėlinukė pasijuto vėl baisiausiai sugėdinta.

– Kokiais didžiais ir nesuprantamais žodžiais tu kalbi, – atsiduso ji. – Sakau, tame ankštame kokone buvau uždaryta nuo viso pasaulio ir likau labai neišprususi.

– Aš turiu vykdyti visa, kas užprogramuota! – tarė Dondonas.

– O aš turiu jau skristi, – sukruto peteliškė. – Lik sveikas, Dondonėli!

– Linkiu puikios sveikatos ir sėkmės asmeniniame gyvenime! – sugriaudėjo Dondonas ir galingai treptelėjo koja.

– Ačiū, – padėkojo peteliškė, atsisveikindama švelniai brūkstelėjo sparnu robotui per skruostą ir išskrido pro langą lauk. Robotas nulydėjo ją vienatine oranžine akimi ir ilgai negalėjo atsitokėti nuo keistų, niekada nepatirtų įspūdžių. „Ji visai kitokia negu anie parodos lankytojai, – galvojo jis.

– Ir labai keista: užduoda nenormalius, nesunumeruotus klausimus ir trikdo mano atsakymų eigą! Ir net nė sykio manęs nepagyrė, begėdė!.. Tačiau koks švelnus jos sparnų palietimas ir koks meilus kuždesys... – užsisvajojo robotas. – O atsisveikindama pavadino mane Dondonėliu!“ Robotas taip giliai paniro savo į spūdzčiuose apie naktinį susitikimą, kad neišgirdo, kaip atsivėrė parodos durys ir plūstelėjo lankytojų banga. Jis net pražiopsojo du pirmuosius klausimus, o į trečiąjį susizgribo atsakyti tik nuo galo:

– Cha cha cha... Atsakinėju į labai negudrius klausimus.

– Jis iš mūsų tyčiojasi! – įsižeidė vienas didžiai orus lankytojas ir nubėgo apskūsti robotą vyriausiajam inžinieriui. Bet robotas jau atsitokėjo ir į sekančius klausimus atsakė sklandžiai ir tiksliai. Užtat vėl gavo visa glėbį pagyrimų:

– Šaunuolis!.. Dirba tiksliai pagal programą!.. Jis daug pasieks!..

„Kaip gaila, – krintosi robotas, – kad šitų liaupsių negirdi Strėlinukė! Jeigu ji žinotų, koks aš pagirtas, tai dar labiau manimi žavėtųsi!.. Kažin, ar ji atskris šią naktį!.. O jeigu... jeigu ją pagavo šikšnosparnis?“ – robotui iš nerimo suspurdėjo širdis – o šito jam dar nebuvo buvę! Bet plaštakė atskrido.

– Tik mažumėlę pailsėsiu ant tavo peties ir vėl skrisiu, – sušnibždėjo ji. – Čia taip saugu ir gera. Geležinę roboto krūtinę užliejo švelnumo banga.

– Mano vardas Dondonas, – tarė jis.

– Aš nepamiršau tavo vardo, – meiliai atsakė Strėlinukė. – O ar turi brolių ir seserų?

Dondonas norėjo jai atsakyti, kad jis vienas, visiškai vienas visoje parodų salėje ir visame mieste, bet tegalėjo ištarti atsakymą Nr. 2:

– Mano gimtinė yra laboratorija.

– Jau sakei, – priminė plaštakė. – Kodėl tu kartoji ir kartoji tą patį? Argi tau nepabosta?.. Bet aš skrisiu, esu labai išalkusi. Dar nieko burnoje neturėjau, nes plėšrusis šikšnosparnis zuja ir zuja aplink mano kaštoną... Iki greito pasimatymo, Dondonėli! Ir ji vėl švelniai perbraukė sparnu Dondonui per skruostą ir dingo už praviro lango. Dondonas ilgai žvelgėjai įkandin, o jo akis spinduliavo kaip niekad. „Ji greitai sugrįš! – dainavo jo geležinė širdis. – Ji prisirišo prie manęs, ji sugrįš ir meiliai prisiglaus man prie peties!.. O, kad šita naktis niekada nesibaigtų!.. Tada pamažiukais gal pramokčiau ištarti kitus, neužprogramuotus žodžius ir padėkočiau jai už švelnų sparnų palietimą, ir pasakyčiau, kad ji man vienintelė visame pasaulyje, mano Strėlinukė...“ Jo oranžinė akis nė karto nenukrypo nuo lango – taip nekantriai jis laukė grįžtant plaštakės. Ji sugrįžo – bet labai keistai. Šaute įšovė į vidų ir kaip pablūdusi puolė robotui prie krūtinės.

– Mane vejasi! – sukliko nesavu balsu. – Dondonai, mane vejasi!

Ir tikrai: už lango sušmėžavo juodas šešėlis ir, grėsmingai čezėdamas sparnais, į vidų įlėkė šikšnosparnis.

– Neatiduok jam manęs! – glaudėsi prie roboto peteliškė. – Jis mane praris!..

Robotas narsiai atstatė krūtinę ir norėjo ištarti: „Nebijok, visoje parodoje aš galingiausias, niekas nedrįs tavęs nēpaliesti!“ Tačiau jis ištarė:

– Mano vardas Dondonas.

Šikšnosparnis apskriejo aplink robotą ir galop užtiko prie jo prigludusią peteliškę.

– Gelbėk mane, Dondonėli! – maldaujamai sušuko peteliškė.

„Šalin iš čia!“ – norėjo užrikti ant šikšnosparnio robotas, bet ir vėl ištarė tai, ką temokėjo ištarti:

– Mano gimtinė yra laboratorija.

Šikšnosparnis kirto aštriu snapu į peteliškę, bet nespėjo jos sulesti: ji nukrito žemyn, ant grindų, ir pasirito robotui po kojų.

– Mano sparnas!.. – suvaitojo ji, kai šikšnosparnis, vėl apsukęs keletą ratų ir jos neradęs, išskrido pro langą lauk. – Man nutraukė sparną!.. O Dondonai, kodėl manęs neapgynėi?

– Aš dabar atsakinėju į labai negudrius klausimus, – atpyškino Dondonas ir pašaipiai nusikvatojo:

– Cha cha cha!

Šiurpas perbėgo jam per nugarą nuo savo atsakymo, tačiau nieko kita jis nesugebėjo. O peteliškė plakė savo vieninteliu sparnu, trokšdama pakilti ir sugrįžti į kaštoną, kol neišaušo. Tačiau ji tik sukosi vietoje kaip vilkelis.

– Kad žinotum, kaip man skauda... – sukukčiojo ji.

– Labiausiai aš mėgstu mašininę alyvą, o labiausiai nemėgstu grietininį ledų su abrikosų uogiene, – suskambėjo atsakymas.

– Ką tu pasakei? – negalėjo patikėti Strėlinukė. – Nejaugi tau nė kiek manęs negaila?

– Robotų ateitis turi plačiausias perspektyvas! – išgirdo ji atsakymą.

– Koks tu žiaurus... ir beširdis... – silpstančiu balsu sukuždėjo plaštakė.

– Aš turiu įvykdyti visa, kas užprogramuota!

Peteliškė jau beveik nekrutėjo. Tik dar vieną, paskutinį kartą pakėlė sparną ir lėtai lėtai jį nuleido – kad jau niekada nepakeltų.

– Sudie, Dondonėli... – mirdama tarė.

– Linkiu puikios sveikatos ir sėkmės asmeniniame gyvenime! – išrėkė robotas ir taip smagiai treptelėjo koja, kad sudundėjo salės grindys. O paskui stojo kapų tylą. Strėlinukė gulėjo negyva prie jo kojų, už lango jau aušo, atsivėrė parodos durys, ir įgūžėjo smalsių lankytojų banga. Jie, žinoma, tuoj pat apsupo robotą.

– Koks tavo vardas? – suskambėjo klausimas Nr. 1. „Ji mane vadino Dondonėliu... – prisiminė

robotas, varstomas sielvarto. – Daugiau jau niekas niekada manęs šitaip nevadins!“

– Kur tavo gimtinė? – rikiavosi antras klausimas. „Jos gimtinė, sakė, yra kaštonas... Niekada nesu regėjęs kaštonų ir jų baltųjų žiedų...“ – Ašaros smaugė robotui gerklę. Neatsakėjis nei į trečią, nei į joki kitą klausimą ir, negana to, nė sykio nesumirkčiojo, nepakilojo rankų, netreptelėjo koja. Tada vėl pakvietė vyriausiąjį inžinierių. Jis pastukčiojo Dondonui krutinę, pasukiojo veržles ir griežtai paliepė:

– Na kalbėk!.. Kokia robotų ateitis?

– Kas... to... – sunkiai pratarė robotas, o jo krūtinėje kažkas nutrūko. Vyriausiasis inžinierius susiraukė ir tarė:

– Pagedo mūsų robotas... O taip sklandžiai vykdė programą!.. Teks jį perdirbti arba išmesti į geležies laužą... Atnešė baltą maršką ir užklojo robotą. Ant viršaus prisegė kortelę: „Pagedęs“. Po marška buvo tylu lyg karste. Bet naktį, kai pro atvirą langą įsisukdavo vėjas, nešdamas žydinčių kaštonų kvapą ir jo lapų šlamėjimą, iš po marškos pasigirsdavo duslūs pabiri garsai, tarsi kas mokytųsi tarti pirmuosius žodžius:

– Strė... li... nu... kė... Kaš... to... nas... Skausmas... mas...

Klausimai:

1. Kur ir kada vyksta kūrinio veiksmas?

2. Apibūdink pagrindinius veikėjus, išryškink jų savitumą. Pavyzdžiui:

Robotas stiprus,...

Peteliškė grakšti,...

3. Kodėl nesusikalba robotas ir peteliškė?

4. Nusakykite, kokius jausmus sužadino Strėlinukė Dondonui.

5. Kodėl robotas nebegalėjo atsakinėti į parodos lankytojų klausimus?

6. Apsakymo pabaigoje robotas nerišliai ištaria keletą žodžių. Parašyk po sakinį, ką kiekvienu žodžiu jis norėjo pasakyti. Aprašykite, kaip supratote paskutinius Dondono žodžius.

Strė...li...nu...kė...-

Kaš...to...nas...-

Skau...da...-

2. Uždutis: Sukurk 50-100 žodžių pastraipą, ką robotas pasakytų peteliškei, jei galėtų ištarti ne tik užprogramuotus žodžius.

Sudarė mokytoja metodininkė Ramutė Stankuvienė, remiantis:

1. http://www.lietuviunamai.vilnius.lm.lt/index_files/gerosios_patirties_darbai.htm
2. Literatūra 6 klasei 1 dalis. J. Dzikaitė, D. Kuolys, A. Martišiūtė - Linartienė, S. Eitminavičius. Vilnius, 2018.